

ПОХОДЖЕННЯ ТА ПРИРОДА КРИЗОВИХ ЯВИЩ У СВІТІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Дана стаття присвячена кризовим явищам. В ній розглянуто питання, що стосуються причин криз, описаний їх сучасний стан

Ключові слова: криза, рівень життя, фондові біржі, кредитування.

Abstract

This article focuses on crises. It deals with issues relating to the causes of crises, description of their current state-

Keywords: crisis, quality of life, exchanges, credit.

Вступ

Далеко не всі знають, що означає термін «криза», навіть фахівці не можуть дати точного визначення. Однак, всі бояться «кризи» і всіма силами намагаються її уникнути або відкласти. Але чи варто від неї взагалі тікати? У даній статті розглядається історія попередніх криз, причини їх виникнення та сучасний стан.

Результати дослідження

Аналіз еволюції економічних теорій показав, що явища криз, не тільки рано почали переслідувати економіку і суспільство, а й відбувалися з великою регулярністю. Цей факт був з самого початку відзначено в теоріях, але при цьому абсолютно не проливав світло на їх природу. Більш того, криза як явище самостійне майже не розглядалася. Вона представлялась лише як завершальна стадія економічного циклу, в свою чергу визначається у вигляді хвилеподібного коливання економічної активності.

В результаті, в основі циклу виявлялося питання ділової активності, грошей або будь-якої іншої фінансової субстанції, що дозволяє розвиватися економічному процесу. Це розвиток йшов до тих пір, поки під вантажем накопичених проблем і помилок, виникав колапс, після чого все «обнулялось» і процес починався заново.

Даний підхід, перевірений сотнями економістів, і безліччю їх теорій на цей рахунок виглядає цілком логічно. Однак він не може пояснити одного фундаментального парадоксу, спостереження протягом восьмисот років показали, що при абсолютно різних економіках, країнах, устроях і обставинах, кризи постійно повторюються [1].

За словами Ю. Розенталя та Б. Піджненбурга: «Криза – це ситуація, позначена високою небезпекою, станом непевності, відчуттям невідкладності» [2]. Тобто, автори у своєму визначенні поняття «криза» акцентують увагу на ситуації небезпеки та загрози. Такого ж погляду дотримуються й інші науковці.

Щодо основних причин виникнення кризових явищ, то досить суперечливі точки зору на причини економічних криз. І для цього є чимало об'єктивних передумов. Справа в тому, що вплив на циклічність відтворення тих самих факторів у різні періоди досить по-різному й до того ж прояв їх в окремих державах має свої особливості. Багато економістів тривалість циклу зв'язують із науково-технічним прогресом (НТП). Активна частина основного капіталу морально застарівала протягом 10-12 років. Це вимагало її відновлення, що служило стимулом економічного поживлення. Тому що вихідним поштовхом служить заміна встаткування й технологій, то відновлення основного капіталу називають матеріальною основою економічного циклу.

Основні і очевидні ознаки кризи: під час кризи інвестиції нерегулярні, це, в свою чергу, призводить до неплатоспроможності країни або підприємства і різкого зростання інфляції,

погіршення рівня життя, пов'язані з проявом безробіття і скорочення багатьох соціальних програм, зростання споживання значно знижується, внаслідок чого знижується виробництво [3].

Будь-яка економічна система забезпечує неминучість кризи, оскільки має циклічний розвиток. Як тільки існуюча економічна система вичерпала свій потенціал для зростання, починають з'являтися елементи наступного циклу. Саме ці моменти є передумовами для повної трансформації економічної системи, що в свою чергу може привести до пошуку більш ефективних важелів управління або навіть повного краху існуючих елементів.

Кінець 18-го - початок 19-го століття це кризи пов'язані зі спадом виробництва господарської галузі, індустрії легкої промисловості, а також з модифікацією ідеологічних і правових систем. Кризи другої половини 19-го століття стали виходити за межі однієї держави і набули світового рівня. В цей час йде активне створення нових комунікацій у вигляді будівництва залізниць і створення телеграфу, процвітає важка промисловість, вільна конкуренція трансформується в монополію і цінові угоди, а фондові біржі збільшуються і стають джерелами фінансових криз [4].

На початку 20-го століття розвиток важкої промисловості та машинобудування змушує держави виділяти величезні кошти, що в свою чергу призводить до зростання цінних паперів і поширення державного управління

Друга половина 20-го - початок 21-го століття набуває ще більш глобальний характер кризових явищ. З'являються нові економічні лідери капіталістичного світу (США, Європа і Японія), потім починає панувати американська валюта - долар, яка стає світовою. Починаючи з кінця 1970-х років кредитування прогресуючих країн починає свій бурхливий розвиток, що тягне за собою проблеми пов'язані з великими заборгованостями і призводить до кризової ситуації на світовому ринку [5].

Аналогічність всіх криз, особливо в 20-му столітті, в більшості випадків пов'язана з фондовими ринками. Аналізуючи джерела кризових процесів, можна помітити, що перед спадом, спекулятивна складова економіки помітно зростає. Глобалізація випуску цінних паперів по всьому світу і особливо в Сполучених Штатах, сприяла появі фінансових секторів, як важливого елемента економіки.

Світова криза не могла обійти Україну, включену до світогосподарських зв'язків. Але ця обставина з невинуватим ентузіазмом використовується для пояснення того, що вже відбулося і продовжує відбуватися в Україні. Перша фундаментальна причина полягає у сталості владної політичної кризи, інтенсифікованої останнім часом і підкорившій собі все життя країни, в тому числі і економічне. З цієї головної причини виникають всі інші, підтверджуючи приказку "риба гниє з голови". З владної «голови» виникають і всі біди нашої країни. Так, через проблеми з владою відбувалося наступне:

1. Не проводилися структурні реформи;
2. політико-економічні групи «непрості люди» і «прості українці» (прості люди) розділені по фінансово-економічному стану, за можливостями впливу на політичне життя країни, за ступенем громадянської свободи.

З цих фундаментальних причин виникають всі інші: закритість влади, приховані домовленості замість діалогу з народом і, як результат, відсутність довіри між владою, якій належить очолити подолання кризи, і суспільством

Висновки

Для початку необхідно розуміти сутність всесвітніх обмінів та фінансів, потрібно знати, як же насправді створена фінансова система і розуміти її походження і приховані сторони. Питання про єдину світову валюту не стояло б, якби не існувало світових матеріальних обмінів. За всю історію на роль еквівалентної вартості претендували, як золото і інші дорогоцінні матеріали, так і національні валюти. Золото і інші дорогоцінні матеріали, в силу нелегкого шляху видобутку і виробництва, почали поступатися валюті. Корінь проблеми лежить в тому, що країнам, що знаходяться в міжнародних товарно-грошових відносинах безсумнівно потрібен еквівалент вартості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Rosenthal U. and B. (1991) 'Simulation – oriented scenarios', U. Rosenthal and B. Pijnenburg (edc), Crisis Management and Decision Making: Simulation Oriented Scenarios. Dordrecht . Kluwer, P. 3.
2. Колташов В.Г, Кризис глобальной экономики: состоит из четырех частей, М.: Изд-во ИГСО, 2013. — 448 с.
3. Мендельсон Л., Теория и история экономических кризисов и циклов, т. 1—3, М., 1959—64;

4. Якунин В. И., Сулакшин С. С., Аверкова Н. А., Багдасарян В. Э., Богдан И. В., Орлов И. Б. Политическое измерение мировых финансовых кризисов: феноменология, теория, устранение. — М.: Научный эксперт, 2012. — 618.

5. Слободянюк А. В. Еволюція концептуальних уявлень про владу в історико-соціологічному процесі [Текст] : автореф. дис. ... кандидата соціологічних наук : 22.00.01 / Анатолій Володимирович Слободянюк ; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2002. — 12 с.

6. Слободянюк А. В. Соціальні норми та цінності як невід'ємні характеристики категорії влади [Текст] / А. В. Слободянюк // Вісник Київськ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Серія "Соціологія. Психологія. Педагогіка". - Вип. 9. - Київ, 2000. - С. 5-7.

Домінас Альона Анатоліївна — студент групи МОі-136, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: dominaska18@gmail.com

Науковий керівник: *Слободянюк Анатолій Володимирович* — канд. соц. наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Dominas Aliona A. — Department of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: dominaska18@gmail.com

Supervisor: *Slobodianiuk Anatolii V.* — PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia